

Місцеві антисептики в оториноларингології: не варто нехтувати можливостями

Місцеві антисептики широко й успішно використовуються в різних галузях медицини. Не є виключенням і оториноларингологія.

Які ж можливості надають антисептичні засоби у лікуванні інфекційно-запальних захворювань ЛОР-органів? Яким антисептиком надавати перевагу і як їх доцільно використовувати? Відповідям на ці запитання присвячено цей огляд.

Обґрунтування використання місцевих антисептиків в оториноларингологічній практиці

Інфекції верхніх дихальних шляхів можуть бути викликані як бактеріальними збудниками, так і вірусами. У першому випадку показана системна антибіотикотерапія, у другому — вона не просто не доцільна, але й протипоказана, адже її ризики значно перевищують переваги, зокрема вона асоціюється з системними побічними ефектами та підвищує ризик резистентності. Ситуація ускладнюється тим, що диференціювати бактеріальну й вірусну інфекцію за клінічними ознаками досить непросто. Що робити в тих випадках, коли напевно визначити етіологію респіраторної інфекції неможливо? Одним з можливих рішень є використання місцевих антисептиків, які, з одного боку, знищують збудника інфекції, а з іншого — є безпечнішими за системну антибіотикотерапію, бо діють тільки локально й не всмоктуються у кровотік.

Доцільним є застосування місцевих антисептиків і в тих випадках, коли наявність бактеріальної інфекції є очевидною й вимагає призначення системних антибіотиків. Використання місцевого антисептика при гнійно-запальних захворюваннях дозволяє зменшити тривалість і дози системної антибіотикотерапії, що істотно підвищує економічну ефективність лікування. Крім того, антисептик може бути активним проти резистентних збудників і додатково підвищувати їх чутливість до системного антибіотика.

Й нарешті, деякі антисептики мають додаткові властивості, які допомагають прискорити одужання при інфекційно-запальних респіраторних захворюваннях (протівірусними, протизапальними, імуномодулюючими тощо).

10 аргументів на користь Декасану

Одним із найбільш популярних антисептиків на українському фармацевтичному ринку є Декасан®, що представляє собою 0,02% ізотонічний розчин декаметоксину. Він має низку переваг.

1. Декаметоксин є протимікробним засобом з дуже широким спектром дії. Він характеризується вираженою бактерицидною дією на більшість грампозитивних, грамотришечних та анаеробних мікроорганізмів (стафілококи, стрептококи, дифтерійну, синьогнійну палички та ін.).

2. В природних умовах не виявлено циркуляції резистентних до декаметоксину штамів мікроорганізмів. В лабораторних умовах формування стійкості до цього антисептику відбувається дуже повільно, при цьому мінімальна подавляюча концентрація все одно залишається у багато разів нижчою за лікувальні дози препарату.

3. Декаметоксин активний щодо збудників, стійких до інших антибіотиків, у тому числі полірезистентних, отже він підстраховує системну антибіотикотерапію.

4. Корисною властивістю Декасану слід також вважати його здатність підвищувати чутливість мікроорганізмів до антибіотиків. В експериментальних роботах у присутності суббактеріостатичних доз декаметоксину посилювалася дія канаміцину, гентаміцину, стрептоміцину, еритроміцину, пеніциліну, тетрацикліну та інших антибіотиків. Можливими механізмами такого ефекту, за думкою експертів, є здатність зменшувати адгезивні властивості

бактерій та підвищувати проникність клітинної стінки.

5. Крім антибактеріального ефекту для Декасану характерні також фунгіцидна (на дріжджові гриби, збудники епідермофітії, трихофітії, мікроспорії, еритразми, деякі види плісневих грибів) та антипротозойна дія (на трихомонади, лямблії тощо).

6. Особливої уваги заслуговує протівірусна дія декаметоксину. В дослідях на культурі тканин і на експериментальних тваринах доведена здатність Декасану зупинити репродукцію вірусів грипу А і В, вірусу простого герпесу та ін. (Fedchuk et al., 2003). Ця властивість значно підвищує цінність препарату в лікуванні респіраторних інфекцій, адже, як було зазначено вище, достатньо важко диференціювати бактеріальну та вірусну інфекцію, а також можлива змішана бактеріально-вірусна інфекція.

7. Серед додаткових переваг слід зазначити імуномодулюючі властивості. Згідно з результатами експериментальних робіт Декасан® позитивно впливає на природну і специфічну імунологічну реактивність, викликає статистично достовірне наростання титру комплементу.

8. Також доведено наявність у Декасану протизапальної дії, механізм якої пов'язаний з пригніченням продукції серотоніну прозапальними клітинами і пов'язаним з цим антиексудативним (протинабряковим) ефектом.

9. Декасан® високо безпечний. Він не всмоктується у кровотік через неушкоджені слизові оболонки й шкіру і тому не викликає системних побічних ефектів. Декаметоксин селективний щодо мікроорганізмів й не руйнує клітини організму людини. Це пов'язано з тим, що стінка бактеріальної клітини складається з коротких ліпідних ланцюжків, які швидко руйнуються під впливом декаметоксину, тоді як довгі ліпідні ланцюжки клітин людини не піддаються дії його молекули. Й нарешті, Декасан® не викликає подразнення й неприємних відчуттів при використанні, отже не знижує прихильності до лікування.

10. Фасування препарату в зручну упаковку з різним об'ємом від 50 мл до 1 л задовольняє потреби споживача.

Порівняння ефективності Декасану з іншими місцевими антисептиками

Багато років основним місцевим антисептиком у різних галузях медицини був фурацилін. Але за цей час лікарі виявили істотні недоліки цього препарату: недостатній рівень протимікробної активності щодо грамотришечних бактерій, випадки низької клінічної ефективності, мутагенна та канцерогенна дія сполуки. Були навіть зареєстровані випадки, коли в стаціонарах урологічного і комбустіологічного профілю розчини фурациліну ставали резервуаром госпітальної інфекції через низький антимікробний ефект.

Г.К. Палій та співавт. (2010) провели дослідження, в якому порівняли мікробіологічну ефективність фурациліну та декаметоксину (Декасану). Вони виявили, що на досліджувані штами стрептококів і ентерококів розчин фурациліну взагалі не чинив згубного впливу, а виявляв лише бактеріостатичний ефект. У той же час до Декасану ці види мікроорганізмів виявили високий рівень чутливості. У розчині Декасану епідермальні стафілококи, вихідна кількість яких становила $5,7 \times 10^4$ КУО/мл,

загинули повністю через 3 хв після внесення, і розчин виявився стерильним. У 0,02% розчині фурациліну початкова концентрація стафілококів зберігалася протягом 1 год. Лише після 90 хв контакту кількість стафілококів у популяції зменшилась у 1,8 разу, а після 24 год — у 3,8 разу. Наведені дані не тільки позбавляють сенсу рекомендацію щодо використання фурациліну для полоскання горла й промивання носа при інфекціях ЛОР-органів, але й вказують на небезпеку використання розчину фурациліну у стаціонарних умовах стосовно ризику госпітальних інфекцій.

Ще одна робота Г.К. Палій та співавт. була присвячена порівнянню Декасану й більш сучасного, ніж фурацилін, місцевого антисептика мірамистину. Вони дійшли висновку, що Декасан® і мірамистин суттєво відрізняються за протимікробною активністю з відчутною перевагою на користь Декасану. Результати переважної більшості досліджень виявили значно вищу чутливість умовно-патогенних мікроорганізмів до декаметоксину, ніж до мірамистину.

Коли і як застосовувати Декасан® у оториноларингології?

Декасан доцільно застосовувати у оториноларингологічній практиці у таких випадках:

- при риносинуситі;
- при тонзиліті;
- при ларингіті;
- при аденоїдиті;
- у післяопераційному періоді;
- для дезінфекції.

Декасан® застосовують у вигляді полоскань, зрошування носоглотки, промивання лакун, промивання носової порожнини, промивання по Проетцу («кукушка»), промивання біляносових паух через катетер, за допомогою небулайзера.

В останні роки широко застосовується небулайзерна терапія, причому при патології не тільки нижніх дихальних шляхів, але й ЛОР-органів. За допомогою небулайзерів забезпечується рівномірний розподіл аерозолі лікарської речовини по поверхні слизової оболонки й проникнення зі струмом повітря в усі відділи ЛОР-органів, що сприяє швидкому досягненню терапевтичного ефекту навіть при застосуванні невеликої дози лікарського препарату, чим знижується ризик розвитку побічних ефектів.

Для зручності застосування компанія «Юрія-Фарм» пропонує використовувати Декасан® за допомогою сучасних компресійних небулайзерів «Юлайзер». Доступні вітчизняні небулайзери представлені в кількох модифікаціях: Ulaizer® Pro для професійного використання у лікувальних закладах, Ulaizer® Home — для самостійного використання в домашніх умовах та ультракомпактна модель Ulaizer® First Aid для бригад швидкої допомоги, а також його зручно брати з собою у від'їзди, відпустку тощо. Індивідуальні набори для юлайзерної терапії забезпечують безпеку використання.

Для підвищення ефективності юлайзерної терапії за наявності густого секрету до Декасану доцільно додавати ацетилцистеїн у вигляді розчину для ін'єкцій (Інгаміст). Сульфгідрильні групи у структурі ацетилцистеїну сприяють розриву дисульфідних зв'язків кислих мукополісахаридів, що призводить до деполіаризації мукопротеїдів і зменшення в'язкості

слизу. Препарат зберігає активність за наявності гнійного секрету. Крім того, ацетилцистеїн має антиоксидантну дію, обумовлену наявністю нуклеофільної тіолової SH-групи, що легко віддає водень, нейтралізуючи окисні радикали.

Висока знезаражувальна активність Декасану, підтверджена результатами експериментальних досліджень, відкриває перспективи застосування препарату з метою дезінфекції шкіри рук медперсоналу, гумових рукавичок та інструментів під час обстеження хворих і виконання медичних маніпуляцій. У згаданому аспекті особливої уваги заслуговують результати експериментальних досліджень щодо протівірусної активності Декасану, у тому числі щодо ВІЛ, вірусів гепатиту В і С, герпесу. Хімічна інертність Декасану позбавляє небезпеки пошкодження діагностичних приладів із металів, скла та полімерних матеріалів у процесі дезінфекції.

Практичний досвід використання Декасану в оториноларингології

Українські фахівці мають немалий досвід застосування Декасану в оториноларингології. Оpubліковано результати кількох клінічних досліджень з цієї теми.

Так, наприклад, Я.В. Хижня та співавт. (Сумська міська клінічна лікарня) вивчили можливість застосування Декасану у 68 хворих на хронічний тонзиліт. Пацієнти частіше за все зверталися до лікаря на 2-3 день захворювання. Першими проявами хвороби були біль при ковтанні та зниження апетиту. При бактеріологічному дослідженні були виділені *S. aureus* — у 43,5%, *S. pyogenes* — у 33,7%, *S. mitis* — у 4,9%, *M. catarrhalis* — у 3,8 %. Декасан® застосовували для промивання лакун піднебінних мигдаликів. Курс лікування тривав 10 діб. Автори зазначають, що застосування цього препарату прискорює зменшення запальних явищ мигдаликів, скорочує терміни лікування на 2-3 дні, запобігає виникненню рецидивів, дозволяючи подовжити період ремісії.

В.І. Ігнат'єва та співавт. застосовували 0,02% розчин антисептика Декасан® у комплексному лікуванні хворих із загостренням хронічного поліпозно-гнійного гаймороектоїдиту. Препарат використовували у вигляді 3-кратної санації гайморових паух при лікувальній пункції і щоденної санації носоглотки 2-3 рази на добу. Такий підхід дозволив підвищити ефективність терапії, що проявилася у більш ранній нормалізації клініко-рентгенологічних показників, даних риноманометрії та ерадикації за даними бактеріологічного дослідження.

Висновки

Всебічне експериментальне вивчення і численні дослідження клінічної ефективності вітчизняного антисептичного засобу Декасан® свідчать про його високу протимікробну активність та терапевтичну ефективність. Препарат добре переноситься хворими і не викликає побічних реакцій. Його застосування при гнійно-запальних захворюваннях ЛОР-органів дозволяє підвищити ефективність системної антибіотикотерапії та скоротити її обсяги, що істотно підвищує економічну ефективність лікування. Широкий спектр дії забезпечує ефективність Декасану не тільки при бактеріальних (у тому числі резистентних до системної антибіотикотерапії), а й при грибкових, протозойних та вірусних інфекціях.

Підготувала **Наталія Міщенко**

**Home
Pro
First Aid**

Подих життя

Ulaizer® — ефективне лікування
застиуди для всієї родини

ПРЕПАРАТИ НЕБУЛАЙЗЕРНОЇ ТЕРАПІЇ

ДЕКАСАН® 0,02% 2 мл. Інгаляційний антисептик. Антибактеріальна, протівірусна та фунгіцидна дія. Додаткові ефекти: спазмолітична дія; потенціює дію антибіотиків; протизапальна дія; десенсибілізуюча дія.

АКК® Надійний бар'єр від грипу та застуди! Має протівірусну дію — блокує проникнення вірусів грипу А і В, парагрипу і аденовірусів в клітини. Підсилює імунну відповідь при імунізації гриппозними вакцинами. Використовувати для лікування і профілактики ГРВІ.

НЕБУТАМОЛ® 2 мл розчину сальбутамолу для інгаляцій. Бронхорозширюючий препарат з групи селективних агоністів β₂-адренорецепторів. Швидко купує напад бронхіальної астми, хронічного обструктивного захворювання легень. Швидко допомогає при загостренні БА та ХОЗЛ.

НЕБУФЛЮЗОН (міжнародна та хімічна назва — флутиказона пропіонат) — новітній інгаляційний глюкокортикоїд. Базисна терапія лікування БА та ХОЗЛ.

НАТРИЙ ХЛОРИД 0,9% 2 мл.
Універсальний розчинник для небулайзерної терапії. Фізіологічний для слизових оболонок дихальних шляхів.

За додатковою інформацією
звертайтеся на гарячу лінію:
0 800 500 323

[illegible]

www.ulaizer.com

